

stuk 60-68 a

=====

Aan het Hoofdbestuur van de
Katholieke Volkspartij
p.a. Algemeen Secretariaat K.V.P.
Mauritskade 25
DEN HAAG
Nederland

STRIKT VERTROUWELIJK

Djakarta, 8 juni 1960.-

Weledele Heren,

Het Bestuur van de Partai Katolik richt dezer dagen een open brief aan de K.V.P. Het lijkt ons nuttig dat wij, ter vertrouwelijke informatie, hieraan nog een en ander toevoegen. Wij leggen er de nadruk op dat dit niet voor publicatie bestemd is, in geen enkele vorm.

Als wij in de open brief zeggen dat onze geestelijke leiders onze mening betreffende West-Irian delen dan bedoelen wij onze bisschoppen. Reeds in november 1956 werd, namens hen allen, een brief gericht aan het Nederlandse Episcopaat, die ongetwijfeld te Uwer kennis is gebracht. Wij citeren daaruit: "Het is voor ons aan ernstige twijfel onderhevig, of de nederlandse aanspraken op Nieuw Guinea in deze tijd nog wel gerechtvaardigd zijn en of het nederlandse beleid in deze wel wijs is".

Na hun vergadering van 9-16 mei van dit jaar hebben onze Kerkvoogden wederom een schrijven gericht aan het Nederlands Episcopaat. Wij citeren daaruit het volgende: "Een van de redenen, die onze bezorgdheid blijft gaande houden, is de verhouding in politicis, met al de gevolgen van dien op allerlei terrein, tussen Nederland en Indonesië. Deze verhouding is in de loop van de jaren nog aldoor ongunstiger geworden. Zij blijft voor de missies in Indonesië een ernstig gevaar. Een en twintig van de zeven en twintig Kerkvoogden zijn van Nederlandse stam en zo ongeveer is ook het percentage Nederlanders onder priesters, broeders en zusters". "Terwijl de Kerkvoogden in Giri Sonta vergaderden, kwam een gedeelte van Indonesia weer onder indruk van sentimenten tegen Nederland door het hierheen zenden van de K.Doorman. Zulke uitbarstingen brengen steeds gevaar met zich mee, men is in het onzekere over hun duur, huurkracht, hun gevolgen. "Nieuw Guinea" blijft nog steeds een netelig wrijvingsvlak, met gevaren voor ons missiewerk. De Indonesische Kerkvoogden zouden het als een groot winstpunt beschouwen, indien dit vraagstuk open en eerlijk tussen Nederland en Indonesië kon besproken worden. Tegenover U, Eminentie en Hoogwaardige Excellencies, menen wij te mogen zeggen, dat het voor ons, die al zoveel jaren hier in Z.O.Azië publicaties en gebeurtenissen in een apostolische gezindheid met alle aandacht volgen, aan ernstige twijfel onderhevig is, of de Nederlandse aanspraken op Nieuw-Guinea in deze tijd nog wel gerechtvaardigd zijn. En met pijnlijke zekerheid moeten wij, dag aan dag, constateren, dat de houding van de Nederlandse, ook katholieke, politici een ernstig nadeel betekent voor het missiewerk, dat hier, tot nu toe Goddank met veel vrucht, wordt verricht onder 70 miljoen zielen". Wij weten ook dat deze Kerkvoogden ernstig overwogen hebben of zij niet, in een openlijke verklaring, het Indonesische standpunt moesten steunen. Zij hebben dit slechts nagelaten, na veel aarzeling, enkel omdat zij vreesden zich te veel op politiek terrein te begeven. Er zijn echter maatregelen getroffen om te zorgen dat hun standpunt bekend zou worden aan onze Regering.

Hoe is het bij dit alles toch mogelijk dat de K.V.P.-leiding, zich zo zeker voelt van de juistheid van de tot nu toe bewandelde weg?

Wij mogen niets nalaten om U de gevaren onder het oog te brengen, waaraan Uw politieke houding de Kerk in dit land blootstelt. De vrijheid is geen beletsel gebleken voor de ontwikkeling van de Kerk in Indonesië, integendeel. De Missie hier is een van de bloeiendste van Azië. De ontwikkeling is zelfs zo gunstig, dat de laatste jaren geen statistieken meer zijn gepubliceerd, om geen afgunst op te wekken bij andere groepen.

Rome gaat binnenkort deze gezonde groei bekronen door ons de eer te schenken van een officiële hiërarchie. Is het in het licht van deze feiten niet schandelijk, dat soms in K.V.P.-kringen het argument wordt gehanteerd, dat Westelijk Irian niet aan Indonesië mag komen, omdat anders het missiewerk daar ten gronde zal gaan?

Buitenlanders die nu ons land bezoeken staan verbaasd: zo goed als alle nederlanders zijn verdwenen, de nederlandse eigendommen zijn in beslag genomen, het anti-nederlandse sentiment viert hoogtij enz., en temidden van dit al staat daar de katholieke Kerk, nog voor het grootste deel geleid door nederlandse missionarissen. Terecht spreekt men van een klein wonder.

Maar het is gevaarlijk om op voortdurende wonderen te blijven rekenen! Het indonesische volk is verdraagzaam van aard en heeft een groot respect voor alle geestelijken. Zo was het tot nu toe mogelijk de uitzonderingspositie voor de Nederlandse missionaris te handhaven. Maar als de politieke spanning voortduurt, laat staan verergert, dan zal het moment komen dat ook de nederlandse missionaris moet heengaan. Dit zou voor de jonge Kerk van ons land betekenen: het verlies van ongeveer $\frac{2}{4}$ van zijn priesters, broeders en zusters. Een ramp dus van onvoorstelbare afmetingen.

Er zijn verschillende factoren, die ons belemmeren in onze verdediging van de nederlandse missionaris. Vooreerst staan wij alleen in onze strijd. De andere erkende godsdiensten hebben geen buitenlandse hulp van betekenis meer nodig, ook de protestanten niet, omdat zij al over voldoende indonesische krachten beschikken.

De tweede grote belemmering is de politieke houding van de K.V.P. Als er hier ooit een voor ons sympathiek geluid uit Nederland in de pers verschijnt, komt het altijd uit de marxistische hoek. Zodra het woord katholiek in verband met Nederland maar wordt genoemd, houden wij ons hart al vast. Het geluid is ongevarieerd reactionair anti-indonesisch.

De indruk wordt nog erger dan de werkelijkheid door bepaalde tactische fouten, die de K.V.P. blijkbaar ontgaan. Wij weten b.v. dat de mislukking van de onderhandelingen in Genève, uiteindelijk voor rekening komt van de P.v.d.A.-man Drees. In de publiciteit echter moest iedereen wel de indruk krijgen, dat de Katholiek Luns de doorslag gaf. Een ander voorbeeld: Als men het dan nodig vindt om de Tweede Kamer een pleidooi te houden voor de vernietiging van het indonesisch in Westelijk Irian en voor de invoering daar van het nederlandse, dan hoeft dit toch niet per se gedaan te worden door het enige priesterlid van de fractie!

Wij menen er ook op te moeten wijzen, dat Uw politiek de verspreiding van het communisme in ons land sterk in de hand heeft gewerkt. Was indertijd niet, vlak na de Madiun-affaire meteen de zgn. tweede politieke actie gevolgd dan zouden in Indonesië de communisten waarschijnlijk

lijk niet eens een wettelijke status bezitten. Het voortbestaan van het probleem Irian, dat steeds ons binnenlandse politieke leven heeft beheerst en vertroebeld, heeft de groei van het communisme sterk bevorderd.

Wij willen in dit vertrouwelijke schrijven een pijnlijke vraag niet ontwijken, die ons zeker voor de voeten zal worden geworpen, naar aanleiding van onze open brief aan de K.V.P. De vraag: of wij van onze kant soms alles goedkeuren wat er van indonesische zijde werd gedaan, zoals: de "roof" van de nederlandse goederen en het "uitdrijven" van de nederlandse? Wij moeten in dit verband eerst memoreren, dat onze partij, in tegenstelling met de Uwe, geen politieke machtspositie bezit en dus geen beslissende invloed kan uitoefenen op het beleid van de Regering. Dit vooropgesteld willen wij in antwoord op de bovengestelde vraag slechts dit zeggen: wij betreuren natuurlijk de gang van zaken, die zich in feite heeft afgespeeld. Er moet echter meteen bij gezegd worden, dat er onze regering, gezien de nederlandse houding, praktisch geen andere wijze van handelen meer overbleef. Iedereen die de situatie kende, had dit kunnen voorzien.

Wat er van zij: niemand kan de klok van de historie terugzetten. Men kan zich niet van de verantwoordelijkheid voor de toekomst afmaken met een beroep op fouten uit het verleden. Nederlanders hebben onder de maatregelen geleden, maar Nederland heeft ze nauwelijks gevoeld. Er zullen nu wegen gezocht moeten worden om uit de impasse te komen, ondanks wat in het verleden is geschied.

Tenslotte nog iets specifiek over West Irian. Het nederlandse standpunt lijkt ons volkomen onhoudbaar in de moderne wereld. Men zegt: men wil de Papua's opvoeden tot zij zelf kunnen beslissen of zij bij Indonesië willen behoren of niet. Maar deze "opvoeding" kan in de gegeven omstandigheden, alleen maar een anti-indonesische zijn en zo beïnvloedt men toch de uiteindelijke keuze. Bovendien moet het ook voor Nederland toch duidelijk zijn, dat in de huidige wereld, deze "opvoeding" nooit kan worden voltooid. Lang voordat het volk, naar nederlandse opvatting, "rijp" kan worden geacht, om over zijn toekomst te beslissen, zal het koloniale bewind zich al terug moeten trekken. West Irian is een deel van de grote wereld, waarin koloniën een anachronisme zijn geworden.

Als men zegt dat men West Irian toch niet kan overleveren aan Indonesië, dat zo slecht orde blijkt te kunnen stellen op eigen huis, dan antwoorden wij, dat vrijheid mét economische moeilijkheden, nog altijd te verkieszen valt boven welvaart plus onvrijheid. Bovendien komen veel van indonesië's huidige moeilijkheden juist voort uit het onopgeloste probleem van West Irian.

Wij hopen dat de K.V.P.-leiding eens een keer over alle sentimenten kan heenstappen, zoals ook wij, oprecht, in dit schrijven hebben geprobeerd en de moed zal hebben zich af te vragen of het allemaal wel wijsheid was, dat de koers heeft bepaald. De fouten uit het verleden kunnen niet in één dag worden rechtgezet. De weg naar herstel van een goede verhouding zal moeilijk zijn voor beide partijen en veel geduld vragen. Maar iedere dag wordt de ommakeer moeilijker en toch zal hij eens moeten komen. Wij hopen en bidden dat het keerpunt spoedig zal worden bereikt, vroeg genoeg om de Kerk in ons vaderland een vreselijke schade te besparen.

Moge de Heilige Geest U licht geven en kracht.

Inmiddels verblijven wij,

Met de meeste hoogachting, in Christus met U verenigd,

Namens het Hoofdbestuur van de Partai Katolik, w.g. I.J.Kasimo
Alg.Voorzitter.

Nummer - 7504

Bijlage .....

Ontwerp-brief (in antwoord op de open brief van de Partai Katolik).

Zeer Geacht Bestuur,

Uit naam van het bestuur der Katholieke Volkspartij moge ik U antwoorden op Uw open brief van 8 juni j.l. Reeds werd U bericht, dat dit antwoord bezwaarlijk eerder kon worden opgesteld.

Met U konstateren wij, dat er tussen onze partijen geen enkel organisatorisch verband bestaat, en dat Uw houding inzake Nederlands-Nieuw-Guinea - daar Gij zegt het standpunt terzake van Uw Regering te delen - lijnrecht in strijd is met de onze. Het is inderdaad goed dit laatste duidelijk voor ogen te houden: Gij zegt, dat het land in kwestie van Indonesië is - wij zeggen, dat het aan de Papoea's toekomt daarover te beschikken.

Dat echter onze volken "bijna op voet van oorlog" zouden zijn moeten wij voor wat het Nederlandse volk betreft kategorisch ontkennen. Nederland wil geen oorlog met Indonesië en bereidt zich daarop ook niet voor; wel is het Nederland's verantwoordelijkheid ervoor te waken, dat rust en orde in Nederlands-Nieuw-Guinea noch van binnenuit noch van buitenaf worden verstoord. Het is in het licht van deze verantwoordelijkheid, dat de zeer bescheiden militaire maatregelen van Nederland dienen te worden beschouwd.

Wij hebben U nimmer het recht ontzegd ons aan te spreken en van ons te verwachten dat wij luisteren; wij zien ook geen enkele reden U dit recht te ontzeggen. Zelfs begrijpen wij niet goed waarom Katholieken zich anno 1960 nog "pijnlijk gescheiden" zouden moeten voelen, alleen wegens een territoriaal geschil tussen twee staten, gelijk er wel meer in de wereld hebben bestaan en zullen blijven bestaan; voor de Katholieke Volkspartij is het wisselen van gedachten met de Partai Katolik een natuurlijke zaak, waaraan geschillen als evenbedoeld niet in de weg behoeven te staan.

In het kader van deze brief kan niet worden voorbijgegaan aan de wijze waarop U zich instelt tegenover de talrijke anti-Nederlandse maatregelen, welke door de Indonesische Regering in de loop der afgelopen jaren zijn ingenomen. U zegt de gang van zaken te betreuren die zich in feite heeft afgespeeld, doch voegt daar meteen aan toe dat er naar Uw inzicht voor de Indonesische Regering, gezien de Nederlandse houding, praktisch geen andere wijze van handelen meer overbleef.

Wij kunnen niet nalaten als ons oordeel uit te spreken dat deze zienswijze naar onze stellige overtuiging berust op een miskenning der feiten. Het is niet de Nederlandse houding die tot de huidige situatie heeft geleid, doch de Indonesische houding. Reeds in 1951 werd in een rapport van de United Nations Commission for Indonesia aan de Veiligheidsraad vastgelegd dat Indonesië niet langer bereid was om over Nieuw-Guinea te spreken tenzij vantevoren vaststond dat de soevereiniteit over dat gebied aan Indonesië zou worden overgedragen. Deze Indonesische houding heeft verdere besprekingen afgesneden. Er valt geen enkele Nederlandse maatregel te vermelden welke de verhoudingen tot Indonesië in de afgelopen jaren nadelig heeft beïnvloed. Integendeel, Nederland heeft zich van den beginne af bereid verklaard Indonesië tegemoet te komen in het slaken van banden welke wellicht als knellend werden gevoeld. Te wijzen valt in dit verband op het in 1954 door Minister Luns en Minister Soenarjo ondertekende protocol, dat ten doel had op ordelijke wijze een einde te maken aan allerlei bestaande overeenkomsten. Dat dit protocol niet werd geratificeerd, daarvan is de oorzaak uitsluitend in Indonesië te zoeken.

Dat Uw partij geen beslissende invloed kan uitoefenen op het beleid van het Indonesische bewind moge juist zijn; dat echter de maatregelen van dat bewind door U worden gedekt "omdat praktisch geen andere wijze van handelen meer overbleef", maakt het wel moeilijk tot een overeenstemmend inzicht te komen.

De ervaringen, welke in deze jaren door Nederland zijn opgedaan, hebben voorts tot de konklusie geleid, dat het Indonesische bewind zich niet door rationele overwegingen laat leiden en er schijnt geen reden aan te nemen dat hierin fundamentele wijziging zou komen indien Nederland met verontachtzaming en abandonering van geworteld inzicht zou wijken voor onredelijke Indonesische eisen. Nederland heeft zich steeds bereid getoond begrip te hebben voor Indonesische verlangens, doch hieraan is een grens.

In Uw brief dan wordt gesproken over een jarenlang gevoerde politiek van Nederlandse zijde, die over de kwestie van Nederlands-Nieuw-Guinea van geen praten zou willen weten. Tegenover deze voorstelling van zaken stelt het bestuur van de Katholieke Volkspartij de volgende feiten:

a. de Nederlandse Regering heeft tijdens de onderhandelingen in 1950 voorgesteld, dat de soevereiniteit over het gebied zou worden opgedragen aan de Nederlands-Indonesische Unie; de Indonesische Regering bleef er toen echter op staan, dat de soevereiniteit aan de Republiek Indonesië zou worden overgedragen, en weigerde een andere oplossing ook maar in overweging te nemen (de Commissie voor Indonesië van de Verenigde Naties heeft later in Doc. S/2187 van 3 april 1951 de definitieve houding van Indonesië bij deze onderhandelingen als volgt samengevat: "De Indonesische Regering was alleen dan bereid de onderhandelingen te hervatten, indien van tevoren vast zou staan, dat de soevereiniteit over West-Guinea aan Indonesië zou worden overgedragen");

b. de Nederlandse Regering heeft tijdens de onderhandelingen over het gebied in 1952 gesuggereerd, dat de Indonesische Regering - indien zij inderdaad overtuigd was van de juistheid van haar aanspraken op het gebied in kwestie - zou trachten een uitspraak te verkrijgen van het Internationale Gerechtshof. De Indonesische Regering heeft deze suggestie verworpen.

c. toen evenbedoelde serie onderhandelingen - de tweede dus - mislukte (omdat Indonesië alleen maar een onvoorwaardelijke soevereiniteitsoverdracht wenste) is het President Sukarno zelf geweest, die verklaarde geen verdere onderhandelingen te wensen. In november 1952 zeide hij: "Van nu af aan zullen wij de toekomst van Nieuw-Guinea uitsluitend onder elkaar bespreken. Wij zullen eenzijdige maatregelen nemen op basis van onze eigen plannen en wij zullen deze kwesties niet langer met de Nederlanders bespreken."

Met deze verklaring voor zich vraagt de Katholieke Volkspartij aan de Partai Katolik: wie wilde het eerst van geen verder praten weten, Nederland of Indonesië?

Gij stelt voorts, dat het Nederlandse volk nog hardnekkig vasthoudt aan een koloniale politiek. Wij stellen daartegenover, dat ons beheer over Nederlands-Nieuw-Guinea is een vorm van bestuur waaraan alle staten, die het Handvest der Verenigde Naties hebben ondertekend, hun goedkeuring hebben gehecht. Deze vorm van bestuur, of - zoals het V.N.-Handvest het noemt - dit beheer over een niet-zelfbesturend gebied, vindt zijn rechtvaardiging niet in het Nederlandse belang, maar in dat van de inwoners van het gebied zelf.

Gelijk Nederland bij herhaling zowel voor het internationale als het nationale forum plechtig heeft verklaard, draagt het beheer over Nederlands-Nieuw-Guinea een v o o r l o p i g karakter.

Het is - blijkens diezelfde verklaringen en blijkens de voor iedere objektieve waarnemer zichtbare praktijk - strikt beperkt tot de in het V.N.-Handvest aangegeven doelstellingen. De voornaamste van deze doelstellingen zijn: de ontwikkeling van zelfbestuur en het - versneld - naderbijbrengen van zelfbeschikking.

Het is voor dit op zelfbeschikking gerichte Nederlandse beleid - waaraan ook Indonesië zijn bestaan als onafhankelijke staat te danken heeft - dat de Katholieke Volkspartij gaarne verantwoordelijkheid aanvaardt en zal blijven aanvaarden. Zij betreurt, dat de verwezenlijking van het zelfbeschikkingsrecht voor de volken van de Indonesische Archipel - welk recht ook was verankerd in het met medewerking van een V.N.-orgaan gesmede instrument van soevereiniteitsoverdracht - door Indonesië zelf binnen luttele maanden na de plechtig gedane beloften terzake is vernietigd, en ziet daarin een der belangrijkste oorzaken van de moeilijkheden waarmee Uw land thans te kampen heeft.

Gij zegt de houding van de Nederlandse Regering nooit te hebben kunnen begrijpen en vraagt U met verbazing af: Ziet men dan niet wat er gebeurt in de wereld? Hierop past onzerzijds slechts één antwoord:

Wat er in de wereld gebeurt ziet onze Regering heel duidelijk. Zij ziet ook hoeveel ellende er voor deze wereld voortvloeit uit het schenden van internationale verplichtingen en het breken van beloften. En al denkt Indonesië hierover anders, al verscheurt het zelf de plechtig gesloten verdragen en schendt het de rechten van eigen volken: het heeft geen recht van Nederland te eisen, dat het zijn beloften aan het Papoea-volk zal verzaken.

Gij spreekt over de Missie in Indonesië als over een belang van de Nederlandse Katholieke Gemeenschap, doch stelt terecht, dat de Nederlandse Katholieken U hun beste zonen en dochters gaven. Voor ons, Katholieken van Nederland, heeft de Missie in Indonesië dus niet de betekenis van een eigen belang, dat moet worden verdedigd, maar van een plicht, die gaarne en met liefde wordt vervuld. Zou Indonesië om politieke redenen ons het verder vervullen van deze plicht willen beletten, dan zullen wij dit uiteraard betreuren; het zal echter nimmer voor ons een reden zijn om bij de Nederlandse Regering aan te dringen op het verzaken aan haar plichten jegens het volk der Papoea's.

En gesteld voorts, dat Nederland met het verzaken aan deze plichten materiële belangen in Indonesië zou willen trachten te redden, zoudt Gij dat in Nederland waarderen? Wij menen, dat de Partai Katolik andere opvattingen omtrent fatsoen koestert.

Gij hebt de indruk, dat vele leden van onze partij, die zich niet gerust zouden voelen over de gevolgde politiek, bij ons niet aan bod komen en Gij vraagt U af, of het blijkbaar ontbreken van twijfel in de hoogste regionen niet wijst op een angstwekkende verblinding.

Het is echter in de Katholieke Volkspartij steeds gewoonte geweest, dat beslissingen over de te volgen politiek op waarlijk democratische wijze worden voorbereid en genomen, en dat ook leden met een afwijkende mening daarbij aan bod komen. Overigens bevreemdt het ons wel enigermate hieromtrent opmerkingen te vernemen uit een land met een "goude" democratie (naar onze begrippen een contradictio in terminis) waar, naar bij herhaling blijkt, het uiten van afwijkende meningen niet is toegestaan.

Het ontbreken onzerzijds van twijfel over de juistheid van het m.b.t. Nederlands-Nieuw-Guinea ingenomen standpunt gelieve U intussen niet te beschouwen als een teken van "angstwekkende verblinding", maar van rotsvaste overtuiging.

Juist de Uwerzijds toegejuichte positieve houding van Nederland jegens de jonge landen brengt naar deze overtuiging onzerzijds mede, dat wij onze verantwoordelijkheden met betrekking tot het wel zeer jonge land van de Papoea's blijven erkennen als een morele verplichting tegenover hen, die weinig of niets bezitten. Verder zou een zwijgen door Nederland over de Indonesische schending van onze rechten naar ons gevoel maar al te zeer de indruk wekken, als zouden wij Uw land in dit opzicht nog niet volwassen beschouwen, en nog niet geheel aansprakelijk voor eigen tekortkomingen. Daarom lijkt ons hier een zwijgen ten enenmale misplaatst.

Tenslotte zouden wij - in alle openhartigheid - het volgende onder Uw aandacht willen brengen.

De mogelijkheid tot verbetering van de verhouding Nederland-Indonesië achten wij steeds aanwezig. Het blijft naar onze mening immer mogelijk een modus vivendi te vinden, waarbij het meningsverschil inzake Nederlands-Nieuw-Guinea beperkt blijft tot de normale proporties van een territoriaal twistpunt tussen soevereine staten, die het overigens met elkaar en tegenover de wereld eens zijn, dat er om het betwiste gebied natuurlijk niet moet worden gestreden.

Het bestuur van de K.V.P. vertrouwt erop, dat Uw bestuur het vorenstaande zal willen beoordelen in de geest als waarin het werd geschreven: in de geest van openhartigheid, die een nadere gedachtenwisseling mogelijk maakt.